

РОЗДІЛ 4. ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Беленко Іван Володимирович

Еволюція виборчих систем як чинник розвитку демократії в країнах південноафриканського регіону

УДК 342.8-043.86:321.7](68)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2020-2-109-114>

Беленко Іван Володимирович
аспірант кафедри політології
та міжнародних відносин
Східноукраїнського національного
університету
імені Володимира Даля
пр. Центральний, 59А,
Сєвєродонецьк, Україна

Африканський континент не асоціюється з демократією, проте там є досить високо розвинені демократичні системи. До таких систем належать Південно-Африканська Республіка та Ботсвана.

Виборність органів влади є однією з ознак демократії. Вільні і незалежні вибори неможливі без чітко вибудованої виборчої системи. На півдні Африканського континенту такі системи є. В статті розглянуто виборчі системи Південно-Африканської Республіки, Ботсвани, Зімбабве та Намібії. Актуальність цього дослідження та вибір держав зумовлений схожістю результатів останніх виборів та їхнім спільним історичним минулим. Критеріями аналізу в цьому разі виступають рівень представництва різних соціальних груп та політична структуризація суспільства.

Метою цієї наукової статті стало визначення впливу змін виборчих систем країн південної Африки на процеси демократизації політичних систем. З огляду на це поставлені такі завдання: відстежити еволюцію виборчих систем від колоніальних часів до сьогодні, проаналізувати їхній актуальний стан, провести порівняльний аналіз виборчих систем держав регіону та визначити їхній вплив на процеси демократизації. В процесі написання статті були використані системний, компаративний методи, принцип наукового об'єктивізму та загальнонаукові методи – аналіз і синтез.

У результаті було виявлено, що виборчі системи держав південноафриканського регіону є складними системами з огляду на їхню будову та механізми розподілу мандатів. Розглянуто вплив виборчих систем зазначених країн на політичну структуризацію суспільства. Визначено, що мажоритарна система відносної більшості та пропорційна системи сприяють побудові двопартійної та багатопартійної системи, відповідно. Змішані виборчі системи сприяють побудові таких партійних систем, які характерні для домінуючого виборчого принципу цієї змішаної виборчої системи. Крім цього, доведено, що зміна виборчих систем зазначених країн у момент отримання незалежності та падіння режиму апартеїду сприяли розбудові демократії на первинному етапі, проте надалі їхня еволюція майже зупинилася і, відповідно, вплив на демократизацію знизився.

Ключові слова: виборча система, вибори, південна Африка, парламент, пропорційне представництво.

Вступ. Протягом 2018–2019 років у чотирьох південноафриканських державах, а саме – Південно-Африканській Республіці (ПАР), Намібії, Ботсвані та Зімбабве (до 1980 р. – Південна Родезія) відбулися загальні вибори, в результаті яких було обрано президентів та парламенти. При цьому в Зімбабве, Намібії та ПАР синхронно відбулося падіння довіри до правлячих партій, що призвело до зменшення кількості отриманих мандатів. Правлячий у ПАР АНК (African National Congress) на виборах 2019 року отримав на 19 мандатів менше, ніж на виборах 2014 року, в Намібії СВАПО (South West Africa People's Organisation) отримала на 14 мандатів менше, ЗАНУ-ПФ (Zimbabwe African National Union – Patriotic Front) у Зімбабве на 17. Лише в Ботсвані правляча партія БДП (Botswana Democratic Party) отримала на один мандат більше і фактично зберегла свій попередній результат. Така синхронізація підкреслює спільний шлях політичного розвитку зазначених країн від колоніаль-

них часів до сьогодення. Потрібно зазначити, що дві з чотирьох держав – Ботсвана та ПАР – є взірцем демократії для інших країн Африки, проте це не означає, що в цих країнах не існує політичних проблем.

Окрім зазначених вище факторів, на вибір об'єкту дослідження вплинула спільна приналежність зазначених країн до однієї колоніальної системи (британської), що призвело до формування там інституту виборів ще до моменту отримання незалежності.

Дослідження виборчих систем країн південної Африки здебільшого має описовий характер та зводяться до того, як та чи інша система впливає на рівень представництва, проте, на нашу думку, недостатньо розкриті процеси, пов'язані з еволюцією виборчих систем та її впливом на процеси демократизації політичних систем.

Вагомий внесок у дослідження виборчих систем південно-африканських країн зробили

К. Феппі (Electoral Systems in Context: South Africa), М. Моломо (Democracy and Botswana's Electoral System), К. Огунсанья (Namibia Elections and Conflict Management), Л. Сачиконье (The electoral system and democratization in Zimbabwe since 1980), Е. Рейнолдс (Electoral Systems and Democratization in Southern Africa). Але разом із тим залишаються не розкритими проблеми взаємозв'язку виборчих систем та політичної структуризації суспільств.

Мета та завдання. Метою цієї статті є визначення впливу еволюції виборчих систем країн південноафриканського регіону на розвиток демократії в зазначених країнах. З огляду на поставлену мету поставлені такі дослідницькі завдання: простежити еволюцію виборчих систем з колоніальних часів і до сьогодні; проаналізувати сучасний стан виборчих систем; виявити спільні та відмінні риси виборчих систем південноафриканських країн; проаналізувати вплив виборчих систем на процеси демократизації загалом та на рівень представництва і політичної структуризації зокрема.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети були використані такі дослідницькі методи: системний та компаративний, принцип наукового об'єктивізму та загальнонаукові методи – аналіз і синтез. У цьому разі під системним методом мається на увазі розгляд виборчої системи як елемента політичної системи, який формує представницькі органи та безпосередньо впливає на рівень політичного представництва. Компаративний метод використовується для виявлення спільних та відмінних рис у виборчих системах заявлених країн. Загальнонаукові методи в цій роботі покликані розглянути сильні та слабкі сторони існуючих систем.

Результати. Виборча система – це сукупність законодавчих норм, що визначають засади та порядок проведення виборів, а також спосіб переведення результатів виборів у представницькі мандати [10, Ст. 426].

Виборчі системи в Зімбабве, Намібії, Ботсвані та Південно-Африканській Республіці були сформовані в колоніальні часи, оскільки в усіх британських колоніях та протекторатах існували представницькі органи влади, до яких обирались представники білошкірого населення даних територій. Таким чином, всі чотири держави південноафриканського регіону, які розглядаються в цій статті, на момент отримання незалежності мали сформовані виборчі системи, які були ідентичними виборчій системі Великої Британії, тобто кандидати обирались по мажоритарній системі відносної більшості. Наразі така система повністю зберіглася лише в Ботсвані та частково в Намібії та Зімбабве.

Потрібно зазначити, що отриманню незалежності передував довгий і складний процес, який розтягнувся більше ніж на 70 років. Сучасна

ПАР, на той момент Південно-Африканський Союз (ПАС), отримала статус домініона Британської імперії, найвищого рівня автономії в межах імперії у 1910 році, а статус незалежного від британського уряду королівства Співдружності у 1931 році після ратифікації Вестмінстерського статуту [9]. Зімбабве фактично отримало незалежність у 1965 році як невизнана республіка Родезія, проте юридично статус був закріплений після проведення загальних виборів, до яких були допущені опозиційні партії ЗАПУ (Zimbabwe African People's Union) і ЗАНУ (Zimbabwe African National Union) у 1980 році. Ботсвана стала незалежною державою у 1966 році. Намібія, яка мала статус підмандатної території під управлінням ПАР, отримала незалежність у 1990 році. Для цих країн перехід від колоніального статусу до стану незалежності супроводжувався розширенням виборчих прав громадян. Винятком стала Південно-Африканська Республіка, в якій перші вибори за загальним виборчим правом відбулися у 1994 році після досягнення принципових домовленостей про демократизацію політичної системи загалом та виборчої системи зокрема.

Розглянемо виборчі системи кожної з зазначених вище держав.

Процес еволюції виборчої системи ПАР від мажоритарної системи відносної більшості до пропорційної стартував у процесі демонтажу апартеїду та підготовки до загальних виборів 1994 року. В процесі переговорів у рамках Конвенції за демократичну Південну Африку було прийнято рішення про надання права голосувати та бути обраним до представницьких органів влади всім громадянам [3]. Також було прийнято рішення про перехід до системи пропорційного представництва.

Таким чином, була сформована система, в якій проводились загальні вибори, на яких обирались представницькі органи влади як на національному, так і на провінційному та місцевому рівнях.

Парламент у ПАР складається з двох палат: Національної Асамблеї – нижньої палати та Національної Ради Провінцій – верхньої. Національна Асамблея складається з 400 депутатів, 200 з яких обираються за провінційними списками, а ще 200 – за національним.

Система збудована таким чином, що кожна партія може висувати не більше ніж 400 кандидатів, які розподіляються по 10 окремим виборчим спискам, з яких 9 списків є провінційними, а один – національним. При цьому партії можуть не висувати кандидатів до національних списків, але не можуть не висувати до провінційних. Кількість кандидатів від однієї партії для кожної з провінцій залежить від того, скільки на цих виборах саме цій провінції буде надано мандатів. Це пов'язано із загальною кількістю виборців у провінції. Так, наприклад, провінції Західний Кейп на виборах 2019 року було виділено

23 мандата [6], тоді як на виборах 2004 року ця провінція отримала 21 мандат [8].

Визначення кількості отриманих кожною партією мандатів проводиться в два етапи. На першому підраховується кількість мандатів від кожної з провінцій та, відповідно, по провінційним спискам у цілому. На другому етапі відсотки, отримані партією в кожній з провінцій, додаються та діляться на кількість провінцій. Таким чином, отримують середній відсоток отриманих голосів по країні та формують національний список. Далі до загальної кількості мандатів по провінційним спискам додається така кількість мандатів з національного списку, щоб загальна кількість представників однієї партії в Національній Асамблеї дорівнювала середньому відсотку, отриманому партією. Так, АНК отримав на виборах 2019 року 122 мандата за провінційними списками [6], а оскільки середня кількість голосів, відданих за правлячу партію склала 57,5% [7], то за національним списком АНК отримав додатково 108 мандатів.

У виборчій системі немає прохідного порогу, та для підрахунку вартості одного мандату використовується метод Друпа, тому в Національній Асамблеї поширені випадки, коли та чи інша політична сила має по одному чи два мандати.

Національна Рада провінцій складається з 90 членів, по 10 від кожної з провінцій, та обирається провінційними парламентами з кола обраних провінційних парламентарів. Провінційні парламенти своєю чергою формуються залежно від того, скільки голосів отримала та чи інша політична сила в провінції.

Президента Південно-Африканської Республіки обирає Національна Асамблея з кола обраних депутатів Національної Асамблеї. Наразі склалася практика, коли президентом обирають голову правлячого АНК. Варто зазначити, що обрання президента парламентом у цьому разі не означає, що ПАР – парламентська республіка, оскільки президент є не тільки головою держави, а й головою уряду. Таким чином, ПАР є президентською республікою.

Виборча система Ботсвани зберегла ті риси, які були притаманні їй при отриманні незалежності – там діє мажоритарна система відносної більшості. Фактично єдиною зміною, яка відбулася з 1966 року, стало зниження вікового цензу осіб, які мають право обирати та бути обраним, з 21 до 18 років у 1997 році [2].

У Ботсвані проводяться загальні вибори, в ході яких одночасно обирається як національний парламент, так і регіональні та місцеві представницькі органи. Національна Асамблея Ботсвани складається з 61 парламентаря, 57 з яких обираються в одномандатних округах, 4 – висувуються президентом та призначаються обраними парламентарями. Президент та генеральний прокурор є членами парламенту за посадою.

Окрім Національної Асамблеї, до складу парламенту входить дорадчий орган, так звана Палата Вождів (Ntlo ya Dikgosi). Цей орган складається не менше ніж з 33 та не більше ніж з 35 представників. Такий діапазон залежить від того, що єдиною сталою величиною є 5 призначених президентом членів. Тубільні зони делегують до Палати Вождів 12 тубільних вождів та не більше ніж 20 обраних членів. При цьому деякі тубільні зони можуть обирати між делегуванням вождя чи двох обраних представників. Таким чином, система комплектування Палати Вождів є складною і спрямована на оптимальне етнічне представництво в цьому дорадчому органі.

Президента Ботсвани обирають парламентарі, при цьому під час загальних виборів у виборчому бюлетені виборці зазначають, кого б вони хотіли бачити на посаді президента. Особи, які отримали менше ніж 1000 голосів виборців, не можуть бути обраним президентом [2]. Президент Ботсвани, як і президент ПАР, є головою виконавчої влади, а отже, Ботсвана є президентською республікою.

Особливості виборчої системи Зімбабве були сформовані під час Конституційної конференції, яка проходила у 1979 році в Лондоні. В процесі конференції уряд невизнаної Родезії, з одного боку, та опозиційні партії ЗАНУ і ЗАПУ, з іншого, за посередництвом уряду Великої Британії дійшли згоди щодо проведення виборів за загальним виборчим правом без расової, майнової освітньої дискримінації тощо. Також було прийнято рішення про зміну виборчої системи з мажоритарної, яка діяла в Родезії, на систему пропорційного представництва. За такою системою відбулися парламентські вибори 1980 року, в процесі яких обирали 100 депутатів до нижньої палати парламенту – Асамблею. 20 мандатів було закріплено для представництва білошкірих громадян, 80 – для чорношкірих. При цьому існував 5% поріг проходження до Асамблеї.

Верхня палата – Сенат обиралася Асамблеєю. В Сенаті також були расові квоти. Для білошкірих сенаторів, які обиралися білошкірими парламентарями Асамблеї, було зарезервовано 10 місць. Ще 14 сенаторів обиралися чорношкірими депутатами, 6 – призначалися президентом, 10 – були традиційними лідерами етнічних груп. Таким чином, верхня палата складалася з 40 сенаторів [4]. Таке закріплення расових квот було зроблено для підвищення довіри громадян до нової системи представництва.

У 1987 році виборча система була змінена і повернулася до мажоритарної системи відносної більшості. Одночасно з цим ліквідовувався Сенат та расові квоти. В подальшому система змінювалася через те, що збільшувалась кількість депутатів Асамблеї та знов з'явився Сенат. Наразі виборча система є змішаною та містить в собі як мажоритарне, так і пропорційне представництво.

Асамблея складається з 270 депутатів, 210 з яких обираються у 210 одномандатних округах. 60 місць виділено як жіночу квоту, які розподіляються за пропорційною системою партійних списків. Кожна провінція отримує 6 жіночих мандатів. Кількість мандатів для кожної політичної сили визначається на основі провінційних результатів кожної з партій, яка висуває кандидатів до Асамблеї. За таким же принципом розподіляються 60 з 80 місць у Сенаті. Кожна провінція має 6 сенаторів, які обираються за пропорційною системою на основі загальної кількості отриманих голосів у кожній з провінцій. У Сенаті є також 18 традиційних лідерів та 2 сенатори з інвалідністю, яких призначає президент.

Президент обирається на загальних виборах у той самий день, коли обирають Асамблею. Президент вважається обраним, коли за певного кандидата віддали голоси більше ніж 50% виборців.

У Намібії, як і в Зімбабве, виборча система змішана. В часи, коли Намібія була підмандатною територією ПАР, у країні діяла мажоритарна система, проте під час перехідного періоду, коли Намібія була під управлінням ООН, політичні актори дійшли згоди щодо того, що система має бути змінена. Отже, на цей час виборча система містить в собі як мажоритарне, так і пропорційне представництво.

Парламент Намібії складається з двох палат – Національної Асамблеї та Національної Ради. Національна Асамблея як нижня палата обирається за пропорційною системою партійних списків. Таким чином, обираються 96 депутатів, ще 8 призначаються на посаду президентом [5].

Національна Рада обирається за результатами регіональних виборів, оскільки вона формується з членів регіональних рад, по 3 члена від кожного регіону. Загальна кількість парламентарів у Національній Раді – 42. Регіональні ради своєю чергою обираються за мажоритарною системою відносної більшості [5].

Президент обирається на загальнонаціональному голосуванні одночасно з виборами національної Асамблеї. Посаду президента отримує той кандидат, який набрав понад 50% голосів виборців [5].

Потрібно зазначити, що в Намібії у 2014 році змінилося виборче законодавство, проте така зміна була спрямована на упорядкування правок, які були внесені до Виборчого Акту, який діяв з 1992 року, та на надання більшої незалежності Виборчій Комісії Намібії, а не на зміну виборчої системи.

Таким чином, ми бачимо, що маючи ідентичні виборчі системи у час, який передував отриманню незалежності, а у разі ПАР – падіння системи апартеїду, кожна з країн обрала таку систему, яка, на думку провідних політичних сил, найбільше підходить тій чи іншій країні. Разом із тим системи

були сформовані таким чином, щоб забезпечити максимальне представництво всіх етнічних груп, оскільки для більшості країн Африки існує подвійна політична самоідентифікація: в першу чергу, за етнічною приналежністю, в другу – за національною ознакою. Це означає, що, наприклад, громадянин ПАР – це передусім зулу чи коса, а вже потім південноафриканець. Так само це стосується Ботсвани, Намібії та Зімбабве. Саме тому сформовані органи, в яких представлені традиційні громади.

Виборчі системи розглянутих держав є досить складними з огляду на те, як відбувається процес формування представницьких органів різного рівня. Найпростішою з них, на нашу думку, є система Ботсвани, де діє мажоритарна система відносної більшості, що не потребує великих зусиль для визначення переможця в кожному окрузі. Окремо варто зазначити, що в непрямих президентських виборах у Ботсвані певну роль відіграють громадяни, оскільки саме вони відзначають, кого хотіли б бачити президентом. Деяко складнішою є система в ПАР, де діє пропорційна система, проте існує до десяти списків кандидатів від кожної партії. При цьому основою є провінційні списки і підтримка політичної сили в кожній з провінцій.

Найскладнішими є виборчі системи Зімбабве та Намібії, оскільки вони є змішаними та поєднують у собі як мажоритарну, так і пропорційну системи. При цьому система в Намібії розділяє пропорційне та мажоритарне представництво для різних рівнів представницьких органів, тоді як у Зімбабве мажоритарна та пропорційна система поєднані, оскільки жіноча квота в Асамблеї заповнюється саме за пропорційним принципом, а інша частина Асамблеї – за мажоритарним.

Згідно з постулатами, виведеними Морісом Дюверже, тип виборчої системи впливає на політичну структуру суспільства таким чином, що мажоритарні системи відносної більшості призводять до встановлення двопартійної системи, а пропорційна виборча система сприяє побудові багатопартійності [10, Ст. 432]. Дані закономірності проглядаються і у розглянутих країнах. У ПАР, де діє пропорційна система, сформовано багатопартійну систему представництва. Так, за результатами виборів, проведених у 2019 році, до Національної Асамблеї пройшли представники 14 політичних сил, п'ять з яких мають десять і більше мандатів [6]. У Ботсвані сформовано чітко виражену двопартійну систему, в якій голоси виборців діляться між правлячою Демократичною партією Ботсвани та опозиційним об'єднанням Парасолька для демократичних змін. Щодо Зімбабве та Намібії, то там діють змішані виборчі системи, але системи партійного представництва формуються за тим виборчим принципом, який є домінуючим у цій змішаній системі. Для Зімбабве – це мажоритарний принцип. Отже, в країні сформована двопартійна

система. В Намібії домінуючим є пропорційний принцип, відповідно, в парламенті представлено багато партій. Ця теза підтверджується результатами виборів 2019 року. До Національної асамблеї, куди обираються 96 депутатів, пройшло 11 політичних партій [7].

Установлюючи рівень впливу виборчих систем на процеси демократизації, важливо розуміти контекст, у якому відбуваються процеси демократизації, а саме політичну культуру, яка панує в певній країні, розвиненість політичних партій, рівень інформованості виборців про свої громадянські та політичні права. Окрім цього важливо, щоб виборці розуміли механізми державного управління та взаємодії громадянського суспільства з державою.

З огляду на це можна припустити, що ті виборчі системи, які були сформовані в момент отримання незалежності та падіння апартеїду, були першочергово орієнтовані на постколоніальне суспільство з низькою політичною культурою. Дослідники вважають, що перші демократичні вибори в ПАР були скоріше референдумом щодо того, якими політичними силами має бути розроблена нова конституція Південно-Африканської республіки [1]. Проте наразі рівень політичної культури виріс. Одним із процесів, який вплинув на збільшення рівня політичної культури, стала обов'язкова шкільна освіта для всіх громадян ПАР.

Основним недоліком системи пропорційного представництва в ПАР є неможливість адвокації змін у провінціях через те, що провінційні списки закриті. Таким чином, відсутній географічний зв'язок між виборцями та їхніми представниками в Національній Асамблеї.

Зміни політичної культури торкнулися не лише ПАР. Ботсвана, яка на момент отримання незалежності була однією з найбідніших країн Африки, у 70–80 роки ХХ століття зробила різкий економічний ривок, оскільки в країні були знайдені великі поклади алмазів, що вплинуло на розвиток політичної свідомості громадян. Разом із тим виборча система не змінилася. В країні, яка є президентською республікою, президента обирають у парламенті, який формується за допомогою мажоритарної системи відносної більшості, яка, на нашу думку, не сприяє демократії, оскільки створює умови, в яких велика кількість виборців не може впливати на формування політики.

Зімбабве пішло шляхом реформування виборчої системи, яке було спрямовано на закріплення в якості правлячої сили ЗАНУ-ПФ та усунення расового представництва, що фактично призвело до того, що стався відтік білошкірого населення. Натомість у представницьких органах була закріплена гендерна квота, що вказує на певну демократизацію, з огляду на патріархальність традиційних громад Зімбабве.

Висновки. Первинна зміна виборчих систем у момент отримання незалежності та падіння апартеїду зіграла велику роль у демократизації країн південноафриканського регіону, оскільки було введено в дію загальне виборче право, згідно з яким всі громадяни, незалежно від кольору шкіри, рівня освіти, наявності майна, отримали право обирати представницькі органи влади та бути обраними до їхнього складу. Це своєю чергою зробило позитивний внесок у загальний рівень представництва різних соціальних та етнічних груп, а також вплинуло на політичну структуризацію суспільств розглянутих країн та на формування притаманних їм партійних систем.

Проте надалі виборчі системи майже не змінювалися. Винятком є Зімбабве, де система змінилася докорінно, але у цьому разі була спрямована на те, щоб зменшити рівень демократії в країні.

Демократію слід розглядати як процес, що розвивається та вдосконалюється, тому певні інститути, процеси та процедури в демократичних системах необхідно переглядати для того, щоб вони відповідали умовам, в яких такі інститути та процеси функціонують. Саме тому, на нашу думку, країнам південноафриканського регіону варто реформувати свої виборчі системи. Метою такого реформування має стати розширення впливу виборців на процес прийняття політичних рішень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Andrew Reynolds. Electoral System Design and Conflict Management in Africa. URL: https://aceproject.org/ero-en/regions/africa/ZA/south_africa.pdf (дата звернення: 29.02.2020).
2. Constitution of Botswana 1966. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_125669.pdf (дата звернення: 29.02.2020).
3. Constitution of the Republic of South Africa Act 200 of 1993. URL: <https://www.gov.za/documents/constitution/constitution-republic-south-africa-act-200-1993#21%20Political%20rights> (дата звернення: 29.02.2020).
4. Lloyd M. Sachikonye. The electoral system and democratization in Zimbabwe since 1980. *Journal of African Elections*. 2003. Vol. 2, №1. P 118-140. URL: <https://www.eisa.org.za/pdf/JAE2.1Sachikonye.pdf> (дата звернення: 29.02.2020).
5. Namibian Constitution. URL: <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Namibian%20Constitution.pdf>.
6. National Assembly – Vote and seat summary. URL: <https://www.elections.org.za/content/NPEPublicReports/699/Seat%20Calculation/National.pdf> (дата звернення: 29.02.2020).
7. Official announcement of the final election results for the 2019 Presidential and National Assembly elections. URL: <https://www.ecn.na/wp-content/uploads/2019/12/Final-Election-Results-Announcement-Speech-ECN-Chair-30-Nov-2019.pdf> (дата звернення: 29.02.2020).

8. Party Support. URL: https://www.elections.org.za/content/NPEPublicReports/699/Party%20Support/National_7.pdf (дата звернення: 29.02.2020).

9. Seat Calculation Report – National Assembly. URL: <https://www.elections.org.za/content/NPEPublicReports/45/Seat%20Calculation/National.pdf> (дата звернення: 29.02.2020).

10. Statute of Westminster. URL: <https://thecommonwealth.org/history-of-the-commonwealth/statute-westminster> (дата звернення: 29.02.2020).

11. Нестерович В.Ф. Виборче право України : підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 503 с. URL: https://www.academia.edu/37273294/Виборче_право_України_Підручник (дата звернення: 29.02.2020).

REFERENCES:

1. Andrew Reynolds. Electoral System Design and Conflict Management in Africa. URL: https://aceproject.org/ero-en/regions/africa/ZA/south_africa.pdf (дата звернення: 29.02.2020).

2. Constitution of Botswana 1966. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_125669.pdf (дата звернення: 29.02.2020).

3. Constitution of the Republic of South Africa Act 200 of 1993. URL: <https://www.gov.za/documents/constitution/constitution-republic-south-africa-act-200-1993#21%20Political%20rights> (дата звернення: 29.02.2020).

4. Lloyd M. Sachikonye. The electoral system and democratization in Zimbabwe since 1980. Journal of

African Elections. 2003. Vol. 2, №1. P 118-140. URL: <https://www.eisa.org.za/pdf/JAE2.1Sachikonye.pdf> (дата звернення: 29.02.2020).

5. Namibian Constitution. URL: <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Namibian%20Constitution.pdf>.

6. National Assembly – Vote and seat summary. URL: <https://www.elections.org.za/content/NPEPublicReports/699/Seat%20Calculation/National.pdf> (дата звернення: 29.02.2020).

7. Nesterovich, V.F. (2017). Vyborche Pravo Ukrainy : pidruchnyk [Electoral rights of Ukraine]. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K [in Ukraine]. 503 p. URL: https://www.academia.edu/37273294/Виборче_право_України_Підручник (дата звернення: 29.02.2020).

8. Official announcement of the final election results for the 2019 Presidential and National Assembly elections. URL: <https://www.ecn.na/wp-content/uploads/2019/12/Final-Election-Results-Announcement-Speech-ECN-Chair-30-Nov-2019.pdf> (дата звернення: 29.02.2020).

9. Party Support. URL: https://www.elections.org.za/content/NPEPublicReports/699/Party%20Support/National_7.pdf (дата звернення: 29.02.2020).

10. Seat Calculation Report – National Assembly. URL: <https://www.elections.org.za/content/NPEPublicReports/45/Seat%20Calculation/National.pdf> (дата звернення: 29.02.2020).

11. Statute of Westminster. URL: <https://thecommonwealth.org/history-of-the-commonwealth/statute-westminster> (дата звернення: 29.02.2020).

The evolution of electoral systems as a factor in the development of democracy in the countries of the South African region

Bielienko Ivan Volodymyrovych

Postgraduate Student at the Department of Political Science and International Relations
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
pr. Central, 59A, Severodonetsk, Ukraine

The African continent is not associated with democracy, but there are some quite advanced democratic systems in place. Those are the Republic of South Africa and Botswana.

The appointment of the authorities by-election is a democratic feature. Free and independent elections are impossible without a well-structured electoral system.

The southern part of the African continent does have such systems. The article describes the electoral systems of the Republic of South Africa, Botswana, Zimbabwe, and Namibia. The relevance of this study and this limited list is based on similarities of the latest election results and their shared historical background. Therefore, it is appropriate to study their electoral systems. In this case, the analysis criteria are the level of representation of different social groups and political organization of society. The study aims to determine the impact of changes in South Africa's electoral systems on democratization processes.

Taking this into account, the following tasks have been set: to trace the evolution of electoral systems from colonial times to the present, to analyze current electoral systems, to make a comparative analysis, and to determine their impact on democratization processes. During the writing of the article systematic, comparative methods, the principle of scientific objectivity, and general scientific methods – analysis and synthesis were used.

As a result, the electoral systems of the countries of the southern African region were found to be complex systems, considering their structure and the distribution of mandates. The influence of the electoral systems of these countries on the political structuring of society is considered. It is determined that a First-past-the-post system and a Proportional representation system facilitate the construction of a two-party and multi-party system, respectively. Mixed electoral systems help to build party systems that are characteristic of the dominant electoral principle of a given mixed electoral system. Furthermore, it has been proved that the changes in the States' electoral systems at the time of independence and the end of the apartheid regime have contributed to the initial democracy development, but their evolution has almost stopped and, consequently, the impact on democratization has diminished.

Key words: electoral system, election, South Africa, parliament, proportional representation.